

Natur
Ref. TBS
Den 17. juni 2026

Noter fra møde med den videnskabelige arbejdsgruppe den 18. maj 2026 kl. 10.00-16.00

Første del af mødet bestod i en ekskursion ud i Naturnationalpark Harrild med deltagelse af:
Seniorrådgiver Rita Merete Buttenschøn (RB)
Professor Margit Bak Jensen (MBJ)
Professor Peter Thomsen (PT)
Professor Peter Sandøe (PS)
Samt deltagerne fra Naturstyrelsen, se nedenfor.

Anden del af mødet blev afholdt i Naturcenter Harrild Hede. Udover ovennævnte deltog følgende medlemmer on line:
Professor Jens-Christian Svenning (JCS)
Professor Henrik Vejre (HV)
Lektor Stine Krøjer (SK)

Afbud fra:
Formand for Det Dyreetiske Råd Bengt Holst (BH)

Fra Naturstyrelsen deltog vicedirektør Signe Nepper Larsen (SNL), kontorchef Jesper Tranberg (JT), teamleder Rune Juelsberg Karsten (RJK) og seniorkonsulent Thomas Borup Svendsen (TBS) i anden del af mødet. I ekskursionen deltog tillige skovrider Søren Hald (SH), projektleder Malene (MQ) Quistgaard og projektleder Erik Dylmer (ED).

Dagsorden

1	Velkomst
2	Siden sidst – herunder det politiske landskab
3	Status for de enkelte naturnationalparker
4	Den hidtidige proces frem mod udpegning af de næste seks naturnationalparker – herunder inddragelse af den videnskabelige arbejdsgruppe
5	Behov for at supplere den biodiversitetsmæssig ekspertise i arbejdsgruppen
6	Udveksling af gensidige forventninger til arbejdet fremover i den videnskabelige arbejdsgruppe
7	Evt.

Ekskursion i Harrild Naturnationalpark

SH bød velkommen og fortalte i overskrifter om naturnationalparken (NNP). NNP'en omfatter ca. 2.800 ha, hvoraf ca. halvdelen er lysåben natur – overvejende hede. Det skovbevoksede areal udgøres

af knap 100 ha løvskov og 1.200 ha nåleskov, hvoraf oversøiske træarter som sitkagran og contortafyr udgør godt 150 ha. Der har gennem tiden været foretaget omfattende hedepleje – dog ikke græsning. Området er omfattet af flere gamle fredninger, der hverken tillader afgræsning eller hegning, hvilket nødvendiggør revision af fredningen, før naturnationalparken kan etableres. Desuden er størstedelen Natura2000 område.

”Udfordringerne” i den kommende naturnationalpark udgøres bl.a. af den store andel ensartede rødgranbevoksninger (ca. 800 ha), tilgroning af hede, den invasive art glansbladet hæg, lav tilgængelighed af naturligt vand, lav biomasseproduktion og den meget næringsfattige og sure jordbund, der udover mangel på mikro- og makronæringsstoffer også kunne volde problemer ift. tilstrækkelig fordøjelig føde til reproducerende husdyr.

Der planlægges udsat reproducerende heste og ikke-reproducerende kvæg med et estimeret græsningstryk på 26 kg/ha beregnet for det lysåbne areal, svarende til 100 heste og 20 stude, suppleret med den fritlevende bestand af kronstyr, der for dette område vurderes som relativt høj i forhold til øvrige naturnationalparker. I NNP Harild startes der op med et lavere græsningstryk end de beregnede 26 kg/ha, hvilket medlemmerne i arbejdsgruppen udtrykte som fornuftigt ift. afvejning af biologiske og dyrevelfærdsmæssige hensyn.

Ekskursionspunkterne omfattede tilgroning af hede, berigelsesplantninger, tilgroning med glansbladet hæg, nyerehvervelse af landbrugsjord (i alt ca. 120 ha), og fødetilgængelighed, strukturhugst i rødgran samt dyrevalg/bæreevne.

Anbefalinger fra deltagerne var bl.a., at NST ikke behøver at foretage sig noget på den tilkøbte landbrugsjord og vigtigheden af disse som et godt supplement til de øvrige næringsfattige naturarealer. Det bemærkedes, at brand lejlighedsvis fortsat kunne/burde foretages på hedearealerne.

Ad. 1. og 2. Velkomst og Siden sidst – herunder det politiske landskab

SNL bød velkommen og orienterede om, hvad der var sket siden sidste møde, der blev afholdt 11. august 2025. Naturnationalpark Fussingø er åbnet i juni 2025 og er nu i drift. Der er blevet opsat hegn og udsat dyr (kvæg og kronstyr) i Naturnationalpark Gribskov – officiel indvielse forventes efter sommerferien. Herudover har Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) meddelt etableringstilladelse til Naturnationalpark Almindingen, der dog blev påklaget og er under behandling i Natur- og Fødevareklagenævnet. Etableringstilladelse forventes opnået for Naturnationalpark Stråse inden for en kortere tidshorisont. Der har i perioden været sendt fire projektbeskrivelser i høring, men ingen af dem er endeligt politisk godkendt. Endelig havde der været politiske forhandlinger om udpegning af de næste seks naturnationalparker, men det endelige valg var endnu ikke truffet ved udskrivelsen af folketingsvalget. Naturstyrelsen har afventet denne beslutning og havde før valgudskrivelsen og de efterfølgende regeringsforhandlinger forventet, at der var truffet beslutning om de næste NNPer inden dette møde. Naturstyrelsen er opmærksom på, at møder i den videnskabelige arbejdsgruppe skal varsles i god tid, men havde et ønske om at kunne drøfte de nye udpegede naturnationalparker med den videnskabelige arbejdsgruppe.

SNL kunne desuden oplyse, at Jacob Heilmann-Clausen har valgt at træde ud af den videnskabelige arbejdsgruppe. Se drøftelsen under punkt 5 og 6.

MBJ og PS orienterede om et 3½ års projekt om dyrevelfærd hos store græssere i store naturområder. Projektet udføres i et samarbejde mellem Dyrenes Beskyttelse og KU og udgøres af en vidensyntese

samt to empiriske undersøgelser omfattende årstidsvariation og en spørgeskemaundersøgelse om natursyn hos borgere og eksperter.

Der vil ikke blive udarbejdet et egentligt referat fra mødet, men derimod sammenfattende og opsummerende noter. PDF-version af powerpoint præsentation fra mødet sendes ud til den videnskabelige arbejdsgruppe.

Ad. 3. Status for de enkelte naturnationalparker

JT gav efterfølgende en status for de 15 besluttede naturnationalparker.

Under gennemgangen af NNP Harrild, foreslog JCS udsætning af bison. RB var skeptisk grundet den meget ringe jordbund og henviste til udfordringer med bisoner på andre lokaliteter med næringsfattige lokaliteter og sur jordbund.

JCS var tillige skeptisk overfor valg af stude, og så hellere at kvæg blev fravalgt, hvis man ikke troede den kunne trives på den magre bund - hvilket han dog tvivlede på ville være tilfældet. TBS nævnte, at der dog var forskel på kravene til næring hos en ko med kalv og en stud. Udvikling og trivsel vil blive fulgt nøje. RB bemærkede, at erfaringer fra andre lokaliteter har vist, at kreaturer spiser mere glansbladet hæg end heste erfaringsmæssigt gør.

JCS nævnte, at det generelt var meget problematisk med kravene om øremærker, da reproducerende dyr er essentielt i vild natur. Han opfordrede NST til at udfordre reglerne, hvilket NST noterede sig. PT bemærkede, at reglerne bunder i en EU-regulering, der kun undtagelsesvist dispenseres fra. NST er kun bekendt med dispensation i det hollandske naturområde Oostvaardersplassen.

Under gennemgangen af Kompedal fandt JCS konverteringsfasen (25 år) meget lang. Han så ikke problemer i evt. stormfald. JT nævnte, at ved kraftigere strukturhugst ville stormfaldsrisikoen stige markant – herunder risikoen for omfattende fladefald. NST (og bestyrelsen) havde et ønske om at bevare væsentlige dele af skovstrukturen både af hensyn til berigelsesplantninger (hjemmehørende buske og løvtræer) og af hensyn til den ikke uvæsentlige biodiversitet, der er knyttet til ældre rødgran. Der var forståelse for ønsket om at undgå omfattende fladefald, generel opbakning til berigelsesplantninger i nåletræsdominerede NNP'er – men skepsis ift. til den lange indfasning.

HV spurgte til samarbejde og samforvaltning med Mols Laboratoriet ved Hempel Fonden i NNP Mols Bjerger. SNL nævnte, at det ikke var muligt med samforvaltning, da NNP-loven kun gælder for statslige arealer. HV opfordrede til at arbejde for en lovændring, da det for lægmand virkede besynderligt, at det var nødvendigt med to forskellige forvaltninger på naboarealer, hvor driftsformålet var tæt på at være ens.

JCS frarådede anvendelse af geder i NNP Mols Bjerger, da der med meget stor sandsynlighed ville indfinde sig ulv – og da det ikke blev anset for en mulighed at anvende ulvesikrede hegn af hensyn til den øvrige faunas fri passage. Naturlige flokstrukturer med hingste og tyre vil under normale omstændigheder være tilstrækkeligt til at sikre afkommet for kvæg og heste mod angreb fra rovdyr, herunder ulv. Blandt andet derfor anbefalede JCS, at hingste og tyre var på arealet hele året – svarende til forholdene i naturen.

Ad. 4. Den hidtidige proces frem mod udpegning af de næste seks naturnationalparker – herunder inddragelse af den videnskabelige arbejdsgruppe.

TBS gennemgik den hidtidige beslutningsproces ved udpegning af naturnationalparkerne med særlig fokus på inddragelse af den videnskabelige arbejdsgruppe.

Bortset fra ved udpegningen af de to første naturnationalparker (Gribskov og Fussingø) er den videnskabelige arbejdsgruppe og interessentarbejdsgruppen inddraget før, under og efter udpegningen af de femten naturnationalparker.

Udpegningsen er sket med udgangspunkt i kriteriepapiret, som var udarbejdet af NST på baggrund af input fra den videnskabelige arbejdsgruppe. Størrelsen af området er vigtigt, men også infrastruktur som eksempelvis hoved- og motorveje, der fragmenterer områder, samt kravet om placering på statens arealer. Hertil kommer ønsket om heterogenitet, naturindhold og egnethed til helårsgræsning. Desuden har den rekreative brug, Forsvarets aktiviteter samt tilstedeværelsen af fortidsminder været betydende for valget. Udpegningsen er tillige baseret på en offentlig forslagsindhentning samt erfaringer fra de afholdte naturvandring i de foreslåede naturnationalparker på bruttolisten. Efter drøftelse med de relevante kommuner og ministerier er placeringen besluttet politisk.

Den samme proces er sket fsva. udpegningsen af de næste seks. Den reviderede bruttoliste er dannet med udgangspunkt i kriteriepapiret, den gamle bruttoliste, erfaringer fra naturvandringene og hidtidig proces samt de tre større faglige rapporter fra KU¹, AU² samt Biodiversitetsrådet³. Den reviderede bruttoliste har været drøftet med den videnskabelige arbejdsgruppe og interessentarbejdsgruppen, der har været afholdt naturvandring, og der har været drøftelser med relevante ministerier.

Bl.a. på baggrund af ovenstående, træffes politisk beslutning om placering af de næste seks naturnationalparker. Når dette er sket, vil den videnskabelige arbejdsgruppe og interessentarbejdsgruppen blive bedt om input til de udpegede naturnationalparker.

Ad. 5. Behov for at supplere den biodiversitetsmæssig ekspertise i arbejdsgruppen

JT orienterede om, at NST netop havde modtaget udmelding fra Jacob Heilmann-Clausen, der henviste til udviklingen i arbejdsgruppen. JT nævnte, at NST ville kontakte Jacob med henblik på en uddybning af begrundelsen. Arbejdsgruppen tog udmeldingen til efterretning, og tilkendegav, at selvom der stadig var væsentlig biodiversitetsmæssig ekspertise i gruppen, så man gerne, at denne blev suppleret med et eller to medlemmer. Der blev nævnt enkelte potentielle kandidater, ligesom der blev peget på, at der kunne være potentiale i at lede efter personer med viden om skovøkologi og ulve – gerne yngre kræfter.

Ad. 6. Udveksling af gensidige forventninger til arbejdet fremover i den videnskabelige arbejdsgruppe

Der var generel enighed om, at arbejdsgruppens opgave var vigtig og der var opbakning til at fortsætte arbejdet. Der blev fra MJB og JCS efterlyst et kommissorium. Der blev fra flere sider peget på, at der i perioden 2022 - 2024 skete for lidt, og at medlemmerne var i tvivl om, hvorvidt arbejdsgruppen stadig eksisterede. Man så gerne, at der kom orienteringsmails, ligesom genudpegningsen ville give medlemmerne af arbejdsgruppen en anerkendelse af deres bidrag og den faglige relevans. Et gennemgående ønske var udmelding om mødetidspunkt i meget god tid.

¹ Københavns Universitet (Petersen, A. H., B. Hasler, T. Laage-Thomsen, M. Termansen og C. Rahbek (2024): Mere, bedre og større natur i Danmark. Hvor, hvordan og hvor meget? Center for Makroøkologi, Evolution og Klima, Globe Institute, Københavns Universitet)

² Aarhus Universitet (Ejrnæs, R., Bladt, J. & Fløjgaard, C. 2022. Potentialet for at reservere 30 % af landarealet til beskyttede og strengt beskyttede områder i Danmark. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 42 s. - Videnskabelig rapport nr. 507)

³ Biodiversitetsrådet (Biodiversitetsrådet. 2024. Notat: Samlet udgangspunkt for at skabe store, sammenhængende naturområder i Danmark)

NST tog bemærkningerne og ønskerne til efterretning og bemærkede, at ønskerne om udmelding af mødetidspunkt i god tid, til en vis grad kolliderede med behovet for arbejdsgruppens input på bestemte tidspunkter i processen (udpegning af naturnationalparkerne, projektbeskrivelse og høring). Dette kunne så i givet fald håndteres ved ekstraordinære møder og skriftlige høringer. NST vil tilstræbe regelmæssige opfølgninger med den videnskabelige arbejdsgruppe, også selvom der i perioder kan være begrænset fremgang i projektet.

Ad. 7. Evt.

Der var stor tilfredshed blandt de fremmødte ift. værdien af et fysisk møde – og anbefalede, at samme model (besigtigelse med efterfølgende kombineret virtuelt og fysisk møde) blev gentaget. SNL kvitterede med at opfordre medlemmerne til at komme med ønsker/forslag til mulige lokaliteter, hvor emner blandt de næste seks (når de blev udpeget), selvfølgelig ville have en særlig interesse.